

Ю.А. Михальська

iuliiamy@gmail.com

С.О. Ренке

renke-sergei@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ОСОБИСТОСТІ

Mykhalska Y.A. The peculiarities of mechanisms of personality psychological protection / Y.A. Mykhalska, S.O. Renke // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostiuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 30. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 417–427.

Ю.А. Михальська, С.О. Ренке. Особливості механізмів психологічного захисту особистості. Представлено науково-теоретичний аналіз механізмів захисту особистості. Вперше термін «психологічний захист» був застосований З. Фрейдом. Проаналізовано системне розуміння психологічного захисту, яке передбачає врахування таких характеристик: адекватність захисту, гнучкість захисту, зрілість захисту. Захисні механізми розглядаються як адаптивний механізм. Визначено, що у сучасній зарубіжній науковій літературі широке поширення отримали ідеї про суміжність механізмів захисту та про різний ступінь їх примітності. Найчастіше різновидами психологічного захисту вважають: заперечення, придушення, раціоналізацію, витіснення, проекцію, деперсоналізацію, відчуження, ідентифікацію, компенсацію, сублимацію, катарсис і регресію. Встановлено, що найбільш поширені і важливі механізми психологічного захисту можуть бути представлені у вигляді декількох груп: першу групу складають захисні механізми, які об'єднують відсутність переробки змісту того, що піддається витісненню, придушенню, блокуванню або запереченню; друга група механізмів психологічного захисту пов'язана з перетворенням змісту думок, почуттів, поведінки хворого; третю групу способів психологічного захисту складають механізми розрядки негативного емоційного напруження; до четвертої групи можуть бути віднесені механізми психологічного захисту маніпулятивного типу. Якщо механізми психологічного захисту з якої-небудь причини не спрацьовують, то це може сприяти виникненню психічних порушень. Кінцева ціль захисного процесу представляє собою досягнення узгодженості між реальним змістом свідомості та Я-концепції тощо. Зроблено висновок, що психологічний захист – це особлива форма неусвідомлюваної психічної активності, яка дає змогу полегшити, хоча б

Y.A. Mykhalska – the scientific contribution of the co-author is 50%,

S.O. Renke – the scientific contribution of the co-author is 50%.

на певний час, конфлікт та зняти напругу, а в конкретних ситуаціях так змінити смисл подій і переживань, щоб не нанести травми уявленням про себе.

Ключові слова: механізми психологічного захисту, заперечення, раціоналізація, витіснення, проекція, деперсоналізація, відчуження, компенсація.

Ю.А. Михальская, С.А. Ренке. Особенности механизмов психологической защиты личности. Представлен научно-теоретический анализ механизмов защиты личности. Впервые термин «психологическая защита» был применён З. Фрейдом. Проанализированы системное понимание психологической защиты, которое предполагает учет следующих характеристик: адекватность защиты, гибкость защиты, зрелость защиты. Защитные механизмы рассматриваются как адаптивный механизм. Определено, что в современной зарубежной научной литературе широкое распространение получили идеи о смежности механизмов защиты и о разной степени их примитивности. Чаще всего разновидностями психологической защиты считают отрицание, подавление, рационализацию, вытеснение, проекцию, деперсонализацию, отчуждение, идентификацию, компенсацию, сублимацию, катарсис и регрессию. Установлено, что наиболее распространены и важные механизмы психологической защиты могут быть представлены в виде нескольких групп: первую группу составляют защитные механизмы, которые объединяет отсутствие переработки содержания того, что подвергается вытеснению, подавлению, блокированию или отрицанию; вторая группа механизмов психологической защиты связана с преобразованием содержания мыслей, чувств, поведения больного; третью группу способов психологической защиты составляют механизмы разрядки негативного эмоционального напряжения; к четвёртой группе могут быть отнесены механизмы психологической защиты манипулятивного типа. Если механизмы психологической защиты по какой-либо причине не срабатывают, то это может способствовать возникновению психических нарушений. Конечная цель защитного процесса представляет собой достижение согласованности между реальным содержанием сознания и Я-концепции и тому подобное. Сделан вывод, что психологическая защита – это особая форма неосознаваемой психической активности, которая позволяет облегчить, хотя бы на время, конфликт и снять напряжение, а в конкретных ситуациях так изменить смысл событий и переживаний, чтобы не нанести травмы представлениям о себе.

Ключевые слова: механизмы психологической защиты, отрицание, подавление, рационализация, вытеснение, проекция, деперсонализация, отчуждение.

Постановка проблеми дослідження. Інтерес до проблеми особистості є домінуючим в системі психологічного мислення та культури впродовж багатьох тисячоліть. Протягом тривало-

го розвитку психологічної науки вчені прагнуть розширити свої уявлення про суть людської особистості, проте окремі її феномени так і залишаються непізнаними. До таких відноситься і область неусвідомлюваних проявів особистості, зокрема система психологічного захисту. Зацікавленість цим феноменом зумовлена специфікою його прояву та функціонування у психічній сфері. Передусім, механізми психологічного захисту функціонують у повсякденному досвіді будь-якої людини й залишаються при цьому мотивом поведінки, прихованим від неї самої.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові доробки із зазначеної проблематики торкаються передусім розгляду психологічного захисту особистості як спеціальної регулятивної системи стабілізації, яка спрямована на усунення або зведення до мінімуму почуття тривоги, пов'язаного з усвідомленням конфлікту (О. Власова, Р. Грановська, Р. Грачов, Л. Гребеннікова, Н. Каліна, Є. Карпенко, Г. Келлерман, А. Лоуен, Р. Плутчик, О. Романова, Н. Скіба, Л. Субботіна, З. Фройд, Т. Яценко та ін.); та «захисних» ознак професійної діяльності через фактори нервово-психічного напруження як чинників прояву психологічного захисту (С. Безносів, В. Бодров, В. Бойко, Ж. Вірна, Н. Водопьянова, Дж. Грінберг, Є. Ільїн, Р. Лазарус, О. Овчиннікова та ін.).

Контекст вивчення проблеми прояву психологічного захисту в межах професійної діяльності (В. Капцов, І. Кміть, Л. Крячкова, І. Островська, Т. Павлюк, Т. Работа, Л. Супрун, В. Ташликов, Й. Харді, Л. Юр'єва та ін.) засвідчує недостатній рівень її наукового обґрунтування.

Мета статті – теоретичний аналіз механізмів психологічного захисту особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. Поняття психологічного захисту набуло важливого значення у всіх напрямках психології та психотерапії. Концепція психологічного захисту була і залишається однією з найбільш важливих внесків психоаналізу в теорію особистості та в теорію психологічної адаптації. Люди перебувають під постійним впливом зовнішнього психічного тиску, який чинять оточуючі, а механізми психологічного захисту забезпечують зниження потенціалу емоційного напруження, яке може спричинити психічну травму. Психологічний захист виявляється не лише в разі виникнення надзвичайних обставин, а й у повсякденному житті. Тому це постійний механізм людської психіки. Якщо механізми психологічного захисту з якої-небудь причини не спрацьовують, то це може сприяти виникненню психічних порушень.

Багатоаспектне вивчення психологічного захисту як важливого неусвідомлюваного механізму регуляції поведінки та діяльності людини здійснено у цілій низці вітчизняних та зарубіжних досліджень [1, с. 118–125; 9, с.99–110].

Системне розуміння психологічного захисту передбачає врахування таких характеристик: *адекватність захисту* – людина може відновитися після тієї або іншої неусвідомленої захисної реакції та після цього обговорювати її); *гнучкість захисту* – людина може використовувати різні види захисних реакцій за якоїсь певної, типової для неї ситуації загрози, тобто «репертуар» захисної поведінки не заданий надто жорстко; *зрілість захисту* – відносно зрілішими вважаються механізми інтелектуалізації, сублімації, раціоналізації, заміщення без частого вдавання до більш примітивних форм проєкції, заперечення, інтроекції [6, с. 9–26, с.74–123].

Термін «психологічний захист» вперше був застосований З. Фрейдом. У наступних роботах З. Фрейда та інших фахівців, що вивчають механізми психологічного захисту, неодноразово наголошується, що звичний для особистості в звичайних умовах захист, в екстремальних, критичних, напружених життєвих умовах має здатність закріплюватися, набуваючи форму фіксованих психологічних захистів [3, с. 52–60].

В основі сучасних уявлень про механізми психологічного захисту домінують пізнавальні теорії Х. Гжеголовської. В основі захисної діяльності, метою якої є зниження тривоги або підвищення самооцінки, лежить захист «Я» за допомогою спотворення процесу відбору і перетворення інформації. Завдяки цьому зберігається відповідність між наявними у хворого уявленнями про навколишній світ, себе та інформацією, яка надходить ззовні [4, с. 459–462].

У сучасній зарубіжній науковій літературі широке поширення отримали ідеї про суміжність механізмів захисту та про різний ступінь їх примітивності. Далеко не всі психотерапевтичні концепції зупиняються на понятті психологічного захисту особистості настільки цілеспрямовано і детально, як основоположники психоаналізу. Проте кожна з них тією чи іншою мірою стосується захисного функціонування психіки.

Не дивлячись на те, що механізми психологічного захисту здавна визнані природним і необхідним психічним утворенням кожної здорової особистості, потрібно звернутися до аналізу цього феномена в психотерапевтичному контексті, адже своє походження він веде із клінічної практики. Так, неофрейдизм визнає

необхідність реалізації психологічного захисту при виникненні у суб'єкта почуття власної неповноцінності, загрози цінності й значущості особистості. Персоналістські теорії вважають психологічний захист наслідком протиріч у структурі «Я». Кінцева ціль захисного процесу представляє собою досягнення узгодженості між реальним змістом свідомості та Я-концепції тощо.

Серед вітчизняних дослідників найбільший внесок у розробку проблеми психологічного захисту з позицій теорії установки вніс Ф.В. Бассін. Він розглядає психологічний захист, як найважливішу форму реагування свідомості індивіда на психічну травму. На думку Ф.В. Бассіна, Б.В. Зейгарник, А.А.Налчаджяна, О.Є. Соколової та ін., психологічний захист є нормальним, повсякденно працюючим механізмом людської свідомості [4, с. 459–462; 7, с. 5–21].

Згідно праць В.Л. Зливкова, зміст феномена психологічного захисту полягає в тому, що він є захистом особистості від усвідомлення неприємних висновків. На думку Т.С. Яценко, головною функцією психологічного захисту є недопущення людиною до власної свідомості розуміння наявності в неї негативних рис характеру [2, с. 772–786].

Захисні механізми розглядаються як адаптивний механізм, оскільки вони захищають особистість від тривоги та неприємних переживань, але одночасно вони відіграють і дезадаптивну роль, так як за своєю природою вони викривлюють правильне сприймання об'єктивної реальності [8, с. 213–214].

Дуже важливо вибудувати механізм психологічного захисту, пов'язаний з робочими навантаженнями. Неправильний розподіл часу або власних ресурсів можуть призвести до, так званого, синдрому професійного вигорання. По суті, це хронічний стрес. Його основна причина – це монотонність виконуваної роботи і відсутність будь-яких помітних змін навколо. Це можна назвати стабільністю, а можна – одноманітністю. І, звичайно, подібне негативно впливає на загальний стан і здатність працювати.

Перша і необхідна умова успішної та невиснажливої трудової діяльності – чітке визначення її цілей. Починаючи робочий день, необхідно чітко визначити ті результати, в досягненні яких є потреба впродовж цього дня. Це можуть бути як конкретні результати професійної діяльності (зміни стану пацієнтів, етапи роботи з документацією тощо), так і результати щодо перебігу робочого графіка. У пригоді тут можуть стати як звичайна уява, так і ручка з папером.

Універсальна концептуальна модель механізмів психологічного захисту розроблена Р. Плутчиком у співавторстві із Г. Келлерманом і Х. Контом: автор поміщає концепцію захисту в широку еволюційну структуру, а головна ідея його поглядів зводиться до того, що механізми психологічного захисту є похідними емоцій, а отже, їх використання притаманне всім живим організмам, здатним переживати й відчувати емоції. По суті, Р. Плутчик виділяє вісім базисних адаптивних реакцій (інкорпорація, відкидання, протекція, руйнування, відтворення, реінтеграція, орієнтація, дослідження), які, на його думку, є прототипами восьми базових емоцій (страх, гнів, радість, печаль, прийняття, відрaza, очікування, здивування). Крім того, вчений звернув увагу на те, що захисні механізми характеризуються протилежністю (біполярністю) тією мірою, в якій полярні емоції (радість – печаль, страх – гнів, прийняття – відрaza, очікування – здивування), лежать в їх основі. Таким чином, вісім базисних механізмів зводяться до чотирьох пар: реактивне утворення – компенсація, пригнічення – заміщення, заперечення – проекція, інтелектуалізація – регресія. Оскільки захисні механізми є похідними емоцій, то вони, за аналогією з емоціями, класифікуються на базові (заперечення, витіснення, регресія, компенсація, проекція, заміщення, інтелектуалізація, реактивне утворення) і вторинні, до яких належать усі решта [5].

Найчастіше різновидами психологічного захисту вважають: заперечення, придушення, раціоналізацію, витіснення, проекцію, деперсоналізацію, відчуження, ідентифікацію, компенсацію, сублімацію, катарсис і регресію.

Усі захисні механізми мають дві загальні характеристики: вони діють на неусвідомлюваному рівні і тому є засобами самообману; вони спотворюють, заперечують, трансформують або фальсифікують сприйняття реальності, щоб зробити тривогу менш загрозливою для індивідуума [3, с. 52–60].

Механізми психологічного захисту адаптивні і оберігають свідомість від хворобливих відчуттів і спогадів, однак при проведенні психотерапевтичної роботи створюють певні перешкоди, опір переробці психотравмуючого змісту переживань [4, с. 459–462].

Найбільш поширені і важливі механізми психологічного захисту можуть бути представлені у вигляді декількох груп. Першу групу складають захисні механізми, які об'єднує відсутність переробки змісту того, що піддається витісненню, придушенню, блокуванню або запереченню. Витіснення – активне недопущен-

ня в сферу свідомості або усунення з неї болючих, суперечливих почуттів і спогадів, неприйнятних бажань і думок. Це найменш диференційований і нерідко малоефективний спосіб захисту, але в тій чи іншій мірі він приєднується до дії всіх інших захисних механізмів.

Близькими до описаного способу захисту вважаються механізми перцептивного захисту (автоматичні реакції несприйняття при наявності хворобливої розбіжності між інформацією, яка надходить і яка є насправді), придушення (більш свідоме, ніж при витісненні, уникнення тривожної інформації, відволікання уваги від усвідомлюваних афектогенних імпульсів і конфліктів), блокування (затримка, гальмування – зазвичай тимчасове – емоцій, думок чи дій, що збуджують тривогу), заперечення (невизнання ситуацій, конфліктів, ігнорування болючої реальності, фактів).

Друга група механізмів психологічного захисту пов'язана з перетворенням (спотворенням) змісту думок, почуттів, поведінки хворого. Механізм раціоналізації проявляється в псевдопоясненні хворим власних неприйнятних бажань, переконань і вчинків, інтерпретації по-своєму різних особистісних рис (агресивності як активності, байдужості як незалежності, скнарості як ощадливості і т. д.) з метою самовиправдання, оскільки усвідомлення істинного їхнього змісту може призвести до зниження почуття власної цінності, підвищення тривоги та іншим негативних переживань.

Ще одним способом захисту є механізм ізоляції, що складається в інтелектуально-емоційній дисоціації, відділенні емоції від конкретного психічного змісту, в результаті чого емоції витісняються [4, с. 459–462].

Наступний у цій групі захисний механізм формування реакції характеризується оволодінням неприйнятними імпульсами, емоціями, особистісними якостями шляхом заміни їх на протилежні. Механізм зміщення проявляється в тому, що реальний об'єкт, на який могли бути спрямовані негативні почуття, замінюється більш безпечним. У разі захисного механізму проекції відбувається приписування хворим власних думок, почуттів і мотивів іншим людям.

Третю групу способів психологічного захисту складають механізми розрядки негативного емоційного напруження. До них відноситься захисний механізм реалізації у дії, при якому афективна розрядка здійснюється за допомогою активації експресивної поведінки. Захисний механізм соматизації тривоги

або якого-небудь негативного афекту проявляється в психовегетативних і конверсійних синдромах шляхом трансформації психоемоційного напруження сенсорно-моторними актами.

До четвертої групи можуть бути віднесені механізми психологічного захисту маніпулятивного типу. При захисному механізмі регресії відбувається повернення до більш ранніх, інфантильних особистісних реакцій, що виявляється в демонстрації беспорядності, залежності, дитячості в поведінці з метою зменшення тривоги і відходу від вимог реальної дійсності. За допомогою механізму фантазування хворий, прикрашаючи себе і своє життя, підвищує відчуття власної цінності і контроль над оточенням. Проте загальноприйнятої класифікації механізмів психологічного захисту досі не існує.

Завершуючи аналіз різних механізмів захисту, можна сказати, що не всі вони врівноважують людину саму з собою через відторгнення, повністю або частково, неприйнятної нової інформації. Деякі з них сприяють залученню частини цієї нової інформації до власної системи цінностей, модифікують модель світу і, таким чином, унеможливають конфлікт між «хочу» і «можу».

У цілому можна сказати, що психологічний захист – це особлива форма неусвідомлюваної психічної активності, яка дає змогу полегшити, хоча б на певний час, конфлікт і зняти напругу, а в конкретних ситуаціях так змінити смисл подій і переживань, щоб не нанести травми уявленням про себе.

Як видно з проведеного аналізу, майже в усіх інтерпретаціях психологічного захисту виокремлюється його змістова й діяльнісна домінанта – оберігання людської свідомості й самосвідомості від несприятливих зовнішніх / внутрішніх втручань, конфліктів, проблем. По суті, інтенсивність психологічного захисту і специфіка його механізмів дозволяють особистості по-різному прийняти себе (або не прийняти) на всіх рівнях психологічної структури особистості – сенсорному, когнітивному, конотативному та ін.

Висновки. Отже, враховуючи існуючі напрацювання в психології вивчення механізмів психологічного захисту особистості та закономірностей його прояву у професійній сфері, є надзвичайно актуальним та необхідним для реалізації фахівця у своїй професійній сфері, оскільки реальності сьогодення ставлять високі вимоги до якості професіоналізації сучасного фахівця. Враховуючи вище сказане можна зробити висновок, що основне завдання психологічного захисту – у «витісненні» негативного. Це відбувається через перебудову установок, зміну складових свого переконання, утворення додаткових джерел позитивного – виро-

блення нової стратегії, нових поглядів, нових цілей тощо. Перспективами подальшого дослідження даної проблеми є вивчення механізмів психологічного захисту в умовах виконання професійних обов'язків.

Список використаних джерел

1. Бассин Ф.В. О силе «Я» и психической защите / Ф.В. Бассин // Вопросы философии. – 1969. – №2. – С. 118–125.
2. Варій М.Й. Загальна психологія / М.Й.Варій. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 968 с.
3. Демина Л.Д. Психическое здоровье и защитные механизмы личности / Л.Д. Демина, И.А. Ральникова. – Барнаул : Изд-во Алтайского государственного университета, 2000. – 123 с.
4. Карвасарский Б.Д. Психотерапевтическая энциклопедия / Б.Д.Карвасарский. – СПб. : «Питер», 1999. – 752 с.
5. Плутчик Р. Тест-опросник механизмов психологической защиты (Life Style Index) / Адаптация Л.Р. Гребенникова (руководство по использованию) / Р. Плутчик, Г. Келлерман, Х. Конт. – М., 1996. – 18 с.
6. Психологическая защита: направления и методы / [Т.В. Маликова, Л.А. Михайлов, В.П. Соломин, О.В. Шатровой]. – СПб. : Речь, 2008. – 232 с.
7. Романова Е.С. Механизмы психологической защиты: генезис, функционирование, диагностика / Е.С.Романова, Л.Р.Гребенников. – Мытищи : Издательство «Талант», 1996. – 144 с.
8. Сидоров П.И. Введение в клиническую психологию : Учебник для студентов медицинских вузов / П.И. Сидоров, А.В. Парников. – М.: Академический Проект, Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – Т. II. – 381 с.
9. Яценко Т.С. Особливості взаємозв'язку між свідомою та не-свідомою сферами психіки суб'єкта / Т.С. Яценко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: науково-методичний журнал. – 2002. – Вип.4 (8). – С. 99–110.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Bassin F.V. O sile «Ja» i psihicheskoy zashhite / F.V. Bassin // Voprosy filosofii. – 1969. – №2. – S. 118–125.
2. Varij M.J. Zagal'na psihologija / M.J.Varij. – K. : Centr uchbovoi' literatury, 2007. – 968 s.
3. Demina L.D. Psihicheskoe zdorov'e i zashhitnye mehanizmy lichnosti / L.D. Demina, I.A. Ral'nikova. – Barnaul : Izd-vo Altajskogo gosudarstvennogo universiteta, 2000. – 123 s.

4. Karvasarskij B.D. Psihoterapevticheskaja jenciklopedija / B.D.Karvasarskij. – SPb. : «Piter», 1999. – 752 s.
5. Plutchik R. Test-oprosnik mehanizmov psihologicheskoy zashhity (Life Style Index) / Adaptacija L.R. Grebennikova (rukovodstvo po ispol'zovaniju) / R. Plutchik, G. Kellerman, H. Kont. – M., 1996. – 18 s.
6. Psihologicheskaja zashhita: napravlenija i metody / [T.V. Malikova, L.A. Mihajlov, V.P. Solomin, O.V. Shatrovoj]. – SPb. : Rech', 2008. – 232 s.
7. Romanova E.S. Mehanizmy psihologicheskoy zashhity: genezis, funkcionirovanie, diagnostika / E.S.Romanova, L.P.Grebennikov. – Mytishhi : Izdatel'stvo «Talant», 1996. – 144 s.
8. Sidorov P.I. Vvedenie v klinicheskiju psihologiju : Uchebnik dlja studentov medicinskih vuzov / P.I. Sidorov, A.V. Parnikov. – M.: Akademicheskij Proekt, Ekaterinburg : Delovaja kniga, 2000. – T. II. – 381 s.
9. Jacenko T.S. Osoblyvosti vzajemozv'jazku mizh svidomoju ta nesvidomoju sferamy psihiky sub'jekta / T.S. Jacenko // Neperervna profesijna osvita: teorija i praktyka: naukovometodychnyj zhurnal. – 2002. – Vyp.4 (8). – S. 99–110.

Y.A. Mykhalska, S.O. Renke. The peculiarities of mechanisms of personality psychological protection. The scientific and theoretical analysis of mechanisms for the personality protection is presented in the article. The term «psychological defense» was firstly used by Z. Freud. The systematic understanding of psychological defense is analyzed by the following characteristics: the adequacy of protection, flexibility, security, maturity of protection. Protective mechanisms are considered as an adaptive mechanism. It is determined that in modern foreign scientific literature the idea of contiguity of protection mechanisms and different degree of their primitiveness become widespread. The varieties of psychological defense are considered to be: denial, repression, rationalization, supplanting, projection, depersonalization, alienation, identification, compensation, sublimation, regression and catharsis. It is found that the most common and important psychological defense mechanisms may be presented in the form of several groups: the first group consists of defense mechanisms which unites the lack of processing of the content that is subjected to repression, suppression, blocking or denial; the second group of psychological defense mechanisms is associated with the transformation of the content of thoughts, feelings, behavior of the patient; the third group of methods of psychological defense is presented by mechanisms of relaxation from negative emotional stress; the fourth group encompasses psychological defense mechanisms of manipulative type. If psychological defense mechanisms for any reason do not work, it may contribute to mental

disorders. The ultimate goal of the defense process is achieving consistency between the actual content of consciousness and Me-concept. It is concluded that psychological defense is a special form of unconscious mental activity that enables ease, at least for a while, release tension and conflict, and in specific situations to change the meaning of events and experiences not to cause injury to notions about oneself.

Key words: psychological defense mechanisms, denial, rationalization, repression, projection, depersonalization, alienation, compensation.

Received July 11, 2015

Revised August 19, 2015

Accepted September 21, 2015

УДК 159.9.018.4:[17.022.1:159.9-051]

Л.О. Новік

lidia.galaburda@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗМІСТОВИХ КОМПОНЕНТІВ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПСИХОЛОГА

Novik L.O. Psychological analysis of content components of psychologist's positive image / L.O. Novik // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostiuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 30. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 427–436.

Л.О.Новік. Психологічний аналіз змістових компонентів позитивного іміджу психолога. У статті на основі теоретичного аналізу розкрито основні підходи до визначення типів, структури та функцій іміджу як результату соціального пізнання та самовизначення особистості. Підкреслено, що відсутність єдиного тлумачення іміджу породжує багато різних підходів до визначення його типології, структури, а також виконуваних ним функцій. Професійний імідж розглянуто як якісну характеристику особистості, яка сприяє прояву її внутрішніх установок, особистісних якостей, життєвої компетентності, фахових знань і професіоналізму через зовнішні прояви – зовнішній вигляд, поведінку, особливості спілкування, організацію простору. Зазначено, що позитивний професійний імідж виступає показником якісної реалізації фахівця. Підкреслено, що він залежить, насамперед, від готовності особистості до створення такого образу. Наголошено на доцільності форму-